

Neruda Jan

Knihy veršů

Neruda Jan
Knihy veršů

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=20833710

Содержание

Книга veršů výpravných	4
Divoký zvuk	4
I.	4
II.	7
III.	10
IV.	13
V.	16
VI.	22
VII.	23
VIII.	26
Kolovrátek	29
O Šimonu Lomnickém	38
I.	38
II.	39
III.	41
IV.	42
V.	45
VI.	46
Конец ознакомительного фрагмента.	49

Jan Neruda

KNIHY VERŠŮ

Kniha veršů výpravných

Divoký zvuk

I.

Zvuk divoký, jak by se vášně shlukly,
či jak by všechny struny náhle pukly,
neb někdo nůž si vrazil do prsou —
cigáni ukončili hudbu svou.

Hoch jednou ještě v cimbál udeří
a cimbál ozvěna jak zahučí,
jež dálkou vzkřeky v souzvuk umučí —
cigáni jinam zase zaměří.

„Hej, hoši, počkejte!—jen ještě jednou!”
a než cigáni ku oknům pohlednou
a než se po hlase kdo otočí,

muž mladý, bledý z domu vyskočí.
„Kdo to?“ muž vysoký se ptá.
„To je ten Čech, jenž nedávno zde hrál,
jejž každý mistrem houslí býti prál —“
cigánka mladá zašeptá.

On oddechne si zhluboka —
„Poslední csárdás zahraj ještě jednou,
cigánská chaso divoká!“

A ruce s houslemi se zase zvednou
a ruka pevněj struny obejmě,
že každou strunu nové chvění jme,
a černá šij se v lásce k houslím kloní —
a zas už divý csárdás vzduchem zvoní.

Tak zvolna píseň bolná započala,
jak by bol její teprv vyžíval,
tak mocný žal tou písni zahrával,
jak píseň by všech srdcí žalost znala
a po kapkách krev horkou z nich si ssála.
Hned zklamaného srdce doufání,
hned šťastných lidí náhlé zoufání,
hned zmučené bolestným smíchem tváře
a lásky smrt – poslední žití záře;
hned jak se sama šťastná láska mučí
a zas jak slavík mladé písni učí —
tak vše to plně, silně písni plyne,
až náhlý vzdech – as vzdechem píseň zhyne.

Okamžik pomlčí – a náhlý vzkřek
a píseň divoce zas vzduchem letí,
jak po léta když zadržžený vztek
své orgie, svou pomstu strašnou svěťí.
Myšlének běsných v písni celý svět! —
Hoj divokého koně vzteklý let,
jenž pohrdá tou pevnou puszty zemí
a jemuž oblak dát jen může lemy!
Zvuk divoký, jak by se vášně shlukly,
či jak by všechny struny náhle pukly,
neb někdo nůž si vrazil do prsou —
cigáni ukončili hudbu svou.

Hoch jednou ještě v cimbál udeří
a cimbál ozvěna jak zahučí,
jež dálkou vzkřeky v souzvuk umučí —
cigáni jinam zase zaměří.

A za nimi ten bledý, mladý muž,
jak by ho tóny divným kouzlem vedly –
a tváře bledé jak by více bledly
a oči slabé jak by mřely už.
A když se tlupa zastaví,
hrou zase až se unaví,
tu slyšet smutné volání —
„Ten csárdás ještě, cigáni!“

A den se chýlí, žití pán,

cigáni spějou ve svůj stan,
mladíka kouzlo pohání –
„Můj csárdás ještě, cigání!“

II.

Cigán a puszta – oba stejně němi,
jak skamenělý král ve živé zemi,
a v bujném kraji dva by strmé ledy!
Cigán a puszta, oba pohozeni,
i jejich radost – květ jen smutný, hnědý,
a v těžké bolesti předc narozený!
Co jediná jen známka života
divoký oheň okem šlehotá,
a jak se jiskry v oku kmitají,
cigánův ohně pusztou lítají.

Jak tmavé listí oranžův žár svírá,
noc v pusztě svírá oheň cigánův,
jenž lehounkých a hnědých ze stanův
v noc černou plamenné jak oko zírá.
Viz, jak tam divoce ten plamen žíří,
své rudé světlo kolem sebe šíří
a ve vzduch hází jisker záplavy;
kol ohně vysoké cigánův postavy,
své truchlé pusztě nad psa věrnější,
podivný stín ve šerou pusztu hází;

stín ten jak hádě po zemi se plazí,
až s čirou tmou – svou matkou – v jedno splyne
jen malý skok – a světlo tmou zas hyne,
a noc se stává ještě černější.

A jaký život, jaká bujná řava!
Zde bystrá noha v tanci divém skáče
a zvučná struna k tomu písni pláče,
tam zemi holou holá kryje hlava;
zde zase kolem ohně starci sedí
a zamyšlení v plamen tiše hledí;
tam opět děti s tváří živou, hnědou
svá bujná kola mrtvou pusztou vedou
a noze po trávě si skočit velí,
pod níž snad kosti zavražděných se bělí! —

„Hej, Čechu, zanech hry a pojď k nám v kolo!
Co hraješ, může být, že všechno pěkné,
však každý cigán upřímně ti řekne,
že tvoje hra je dobrou hrou jen v polo.
Tvá hra – vždyť člověk by se rozplakal,
jen samý bol a při tom beze vzteku;
to cigán jiných má pro smutek léků,
když bol ho trýznil, tanec zaskákal.
Zpomínej na matku a na otce,
jak nouzí, bídou byli stísněni,
že k chudobě je svedly nemoce,
že pro chudobu byli plísněni,
pak divoce tvá píseň zavěstí —

jak? – nepoznal's jich? – holé neštěstí!
Snad jsi měl bratra, jenž ti zemřel záhy,
snad sestru, kteréž mladost ukradli,
snad světem štván jsi byl co hošík nahý,
snad záhy lásky doby ovadly —
to všechno ne ? – Nuž, zůstaň mezi námi,
buď bídým člověkem, buď cigánem,
buď cigánem, hoď holí za pánem
a staň se věrných bratrů soudruh chámý!
Až seznáš krásnou naši svobodu
a pro ni mnohou těžkou nehodu
konečně lehce snést se naučíš,
až poznáš vše, co lidské srdce bolí,
až jako zvěř štván budeš parným polem,
až každou bolest nad tím umučíš,
že žiješ mezi žalářem a kolem,
až smyčec bude žebráčkou ti holí,
pak housle tvoje písňě zapějou,
že srdce v prsou lidem rozchvějou
a každý bezdech hře tvé slouchat bude!
Svou píseň cigán z pomsty jiným hude,
a darmo se jí, kdo ji slyší, vzpírá!
Tak mocně píseň naše dojíhá,
že každý za cigána zapláče,
když chvějící se ruka struny svírá,
že pán jak cigán sprostý zaskáče
a žebráka cigána objímá!“

III.

Zavál teď víchr, až se plamen sehnul
a povyskočiv v divoké ty tváře
moc celou vrhnul plamenné své záře; —
však víc v ty tváře oheň nenakreslí,
než divoké sny puszty v ně už vnesly,
ba ani plamen ten, jenž v nich už stuhnul! —

Zas zavál víchr mrazný, ledový,
jak z mrtvých pole byl by k pusztě vzletí,
by náhle ruch a píseň v stanech zhnětl! —
vše umlklo a vše se mrazem třese
a víchr mrazný dál se pusztou nese —
snad jinde zvěst' svou smutnou dopoví!

„Toť jak by smrt' zde byla na nás sáhla!
Což všechna píseň nání už v hrdle zpráhla?
Hej, Janko, udeř znovu na cimbál —“

Zvuk zahučel a letěl v tichou dál
tak chvatně, jak by prodlít zde se bál —
a za ním druhý v chvatném dospěchu.
Cigán se starý mladě vypíná,
divokou píseň kvapem počíná,
divokou píseň – sobě k posměchu!

„Hochu, starý hochu,
kde jsou vlasy černé,
proč se třesou, hochu,
staré ruce věrné?

Hochu, starý hochu,
slepý jsi a hluchý,
sešel jsi už, hochu,
jsi jak ptáče suchý!“ —

„Jakž by vlasy černé
barvu dochovaly,
když je dobří lidé
slinou poplivali!

Tolik v životě mém
ztraceného blaha,
že se ruka třese,
když po něčem sahá;
tolikrát se lidé
jinak ukázali,
že se konečně mé
oči podvázaly.

Přezdívek tak mnoho
lidmi hromaděno,
že přeslechnu teď už
vlastní svoje jméno.

Bojím se už všeho,
uzavřel se v sobě,
seschnul, jako ptáče
seschne v zimní době! —

„Tak, Janko! – udeř v cimbál ještě jednou,
necht' hoši kolem ohně sobě ssednou,
ty vypravuj nějakou pověst krásnou,
by letěl čas, než naše ohně zhasnou!“

A znovu zas se cimbál rozzvučí
a tajuplně pusztou zahučí,
snad zalehal kdes do klenutých hrobů
a mrtvou budil, dávno mrtvou dobu.

„Žil jednou cigán – však za dávných časů,
snad tenkrát nebyl ještě cigánem,
nebloudil světem lehkým se stanem,
nepouštěl cizinou svých truchlých hlasů.
On ještě rodnou, krásnou zemí stoupal,
on ještě ve svatých se vodách koupal
a v žilách proudila mu klidná krev —
neb život jeho byl jen klidný zpěv.
Ba tenkrát cigán jasně v svět se díval,
a když svou píseň z prsou plných zpíval,
nebylo v písni jara bolestného,
nebylo podzimku v ní žalostného.
Aj tenkrát cigán směl i umírat,
vždyť neodešli bratři ode hrobu
a nemusili hrob ten zapírat
a ulehli si podlé v slední dobu.
Ba směli z hrobu pracím nalákat „‘

„Dost, Janko, dost! chceš děti rozplakat?

Dost, milý Janko, dnes to věru nejde —
Žeť pak nám radost' vždycky mžikem přejde!“ —

Ba přešla radost'! – Vše už ulehlo
i plamen už se v popel uschoval,
na nebi měsíc k horám vesloval,
jen nebe hvězd svých. více rozžehlo.
Ve stanech mnohé mužné, tmavé oko
se zahledělo v nebe převysoko,
jak čísti by v něm chtělo smutný sen,
pout' jakou novou dá as nový den.

IV.

Zas slunce v posled zemi políbilo
a zaplálalo ve záři jasné, svaté,
jak před oltářem by se zaslíbilo;
po modrém, hlubném nebi světlo hyne
a jasný obláček jak z vlny zlaté
za sluncem ku západu zlehka plyne.

Zem těžce vzdychá! větrík poskočil
a k houštinám se lesním zatočil,
kde ve větvích se rozložil na chvíli;
teď šeptá list a teď už větev celá,
už celá houština se rozechvěla
a večerní svou píseň zapět pílí.

Však slyš! v to krásné, milé šumění
teď náhle tón za tónem cizí plyne
a tóny podivná se píseň vine —
toť musí člověka být umění! —

Na kraji puszty tiché, přerozsáhlé,
jak v mírné písni vykřiknutí náhlé
se náhle zraku strmá výše jeví;
po skále mechy, známky starých časů,
a tmavá houšť co síla mladých vlasů.

Na skalním kraji bledý jinoch sedí,
a zamyšlen v tu dálnou pusztu hledí —
kam zadíval se, sám snad ani neví!
Své housle rukou obejmuty maje
naslouchá večernímu šepotání
a v šepot větví milou píseň hraje,
že zazní v houšť jak ptačí klokotání.

Ba zdá se věru, vánky lehounké
že vložily se v struny tenounké,
že větřík šeptný strunou zahrává
a její píseň s větrem dozrává
jak radostí, že vše v té přírodě
je s lidským srdcem divné ve shodě.
Teď umlkává už ten větřík milý
a také píseň ku konci už pílí —
a větřík dále pusztou prospíšil

a zpěv se houslí vzdechem utišil.

Muž mladý housle lokty obemknul,
jak by to dívka milovaná byla,
a struny ke rtům vřele přitisknul,
jak ve strunách by také srdce bila.

„Ó housle mé, ty vaše milé zvuky
mých citů stříbrné jsou, jasné zvony,
a nejtajnější mého srdce tluky
naleznou ve vás sbratřené své tóny!
Třesoucích prstů slabé přitisknutí —
a bolestná se píseň vzduchem třese,
zas silné ruky náhlé obemknutí —
a vítězná se píseň vzduchem nese!
Když přitisknu vás k tváři, housle milé,
zdá se, že myšlenky si sám ukrádám,
že ducha svého v píseň dumnou vprádám,
že přišla svaté zpovědi už chvíle.
Jak divně vždy to na mne působí,
kdy zpěvným slovem se tak zpovídám
a myšlenky své jako osoby
mně divné mimo sebe uhlídám!
Tu měří oči moje nedůvěrné,
jak dlouhé jsou těch osob stíny černé,
a srdce cítí, co vystouplo z něho,
že vykoupeno, že víc není jeho.
A štěstí ještě, že v té přírodě
je s lidským srdcem všechno ve shodě,

že příroda se nám zas zpovídá,
v nás myšlének svých obraz uhlídá.
Když slavík v háji píseň klokotá,
má zpěvná struna za ním šepotá;
když proudy vod svou píseň zahučí,
má zpěvná struna se jí naučí;
když vichr píseň mocnou zašumí,
ptám se své struny, zdaž jí neumí;
když bouř svou písni hory roztřeše,
ptám se své struny, zdaž jí nesnese.“

V.

Noc kráčí puszta, puszta sotva dýše
a divoké své sny si spřádá tiše.

Ve hloubi tmavých nebes, převysoko
měsíc se houpá jako oko bílé,
jak by se spánek kradl v nebes oko;
a že je hlídač měsíc ospalý,
i hvězdičky se mlhou zakalí
a měří v dřímotě své dlouhé míle.
Jen obláček, bůh ví odkud hnání
a dlouhou poutí k sněhu vybledlí,
si kolem měsíce tam usedli;
po chvilkách některý z nich vyskočí
a kolem měsíce se zatočí

a tvář mu lehkou rouškou pozaclání.

Na pusztě bílá zář jak jíní leží,
jak bílý plášť, v němž ani záhyba —
jen když se oblak nebem kolíbá,
lehounký stín po spící pusztě běží. —

Jaký to stín, jenž tamo pusztou kráčí,
že sotva zrak mu, nocí klamán, stačí?
Jak sloupec mlhy letí v hravém spěchu —
už zanesen až k patě strmé skály;
a spěchá k výši, spěchá bez oddechu —
sem tam se mezi stromy zakmitá,
jak by si stíny stromů spících hrály —
už dospěl výš – tam světlá záplava —
a v světle stane dívčí postava,
jak v skalách růže přes noc rozvítá.

Ba je to růže, puszty krásná růže!

Měsíce lhostejná ta bledá záře
se dívá v cigánčiny mladé tváře,
tak krásné, jak jen puszta rodit může.
Jak puszty hnědý květ jsou tmavé líce
a hebké, jak by byly sammetové,
jak jižní rudá krev jsou mladí rtové,
jak černý měsíc tmavé oko plane
a v něm jak hvězd zas jisker na tisíce —
bůh chraň to srdce, v něž jen jedna skane!

V měsíce plné záři tiše stojí —
vše mrtvo, ba i zář se zatřást bojí.

A asi o krok dál na kraji skalném
muž mladý v zamyšlení dumném sedí,
ku výši tmavomodré tiše hledí,
jak myšlénkou by kotvil v světě dálném.

Cigánka mladá přistupuje blíže
a celá postava se kloní níže,
až rudý ret a tváře tmavé, hnědé
se přitiskly ku muži tváři bledé.

Ona:

„Ty’s ještě zde, a hvězd už mnoho zašlo
a měsíc svými stříbrnými vesly
postoupil v dál – už naše ohně sklesly —
tys’ zde, což srdce novou bolest’ našlo?“

On:

„Já zahleděl se maně do nebe
a myslil, drahá, právě na tebe!
O skloň se, Almo, blíž si přisednu,
a místo abych hleděl do nebe,
do hloubi očí tvých si nahlédnu —
já žiju sen, když žiju bez tebe.
Tvé velké, černé oko s mocným plamem svým
jsouc nyní blaho mé – dřív bylo žalem svým,

v noc proměnilo často mnohý mladý den
a v noci v prsa kladlo těžký černý sen!
Z těch snů jsem jeden, druhých živější
a nad vše hrůzy mnohem divější
si pamatoval – ku strasti snad sobě! —
Tvé oko bylo černým jezerem,
v němž slunce kmit bojuje se šerem,
až přemožen se zemdlen zkonejší
a v hloubi zhyne v bezedném jak hrobě.
Kol břehu vlnky mocně šplouchaly,
jak srdcem krev, když černá vznikla zášť,
a ku výši svou pěnu stříkaly,
že břeh jak ve pohřební vhalen plášť.
As na krok od břehu, jak k posměchu
slunéčko hrálo lesklém ve mechu,
mech vroubil porozkvětlý krásný kraj,
tak krásný jak by zaslíbencův ráj!
Po břehu jsem se truchliv procházel
a vlnek kmit svým zrakem sprovázel
a zahleděl se v černých vod těch smutný klín. —
V tom vlny ztichly — jsou jak hladká zrcadla,
jsou tichy — jak by v srdci zášť už uvadla —
a na dně jejich spatřím bledý muže stín!
Hned spřádám z myšlének svých tenkou nit
a vrhnu do vln umělou svou síť.
Než třikrát jsem si z hloubi oddechnul,
stín bledý v náruč svou jsem obemknul.
Měl jsem hned hrob, v něm složen muž ten bledý,
však než jsem zase hlavu pozvednul.

už z jezera ni slabé, malé sledy —
však nad hrobem, v němž stín můj bledý spočívá,
tvé oko plálo jako lampa zářivá.

Teď ovšem oko tvé mně jinak zářivá,
jak slunce, když své děti v sadech zahřívá,
a v oku světlo plesá, hvězd svit neznanych,
k novému plesu rej jat hostí sezvaných —
ach nejsou hosté hvězdy, ni máť zářivá,
toť blaho lásky mně teď srdce rozhřívá,
a pakli písň mé k němotě umučí,
zas němé srdce moje zpívat naučí.“

Ona:

„Tvá bledá tvář a truchlivý tvůj hlas
i v prsou mých vzbudily nový čas!
Dřív noha má si pusztou lítala,
a ruka hravá věnce splítala,
teď noha často po pokoji prahne
a ruka často na srdce si sáhne.
Dřív širý svět jsem měli za nebe
a vše v něm sloužilo míč ku radosti,
radosti vždy jsem měla do sytosti,
vždyť jsem ji měla sama ze sebe —
teď často bolest vlastní bez viny
jak tráva z rána rosu setřásám,
a zas jak dítě bez vší příčiny
si divoké své písň zajásám!

Ty's zanechal svých přátel, domovu
a vyměniťs to s naší svobodou
a počal's nyní žiti poznovu,
o s puszty syny, s puszty přírodou.
Ty's přišel k nám a přišel's s milenkou
u nás jsi jinak strunu naladil,
a struna tvá se stala cigánkou
a cigánku jsi sobě přivnadil.
Máš milenky, jsou cigánky to dvě
a obě vroucně ku svým prsoum vineš,
ty líbáš, tiskneš obě střídavé —
opustí-li tě jedna, bídně zhyneš!
Kéž mohu všechny tóny přivolat,
jež ve přírodě krásné, zvučné leží,
jež se slavíkem po planině běží,
jež orel z prsou vyrve hrdinských,
když těžko černým mrakům odolat;
kéž mohu zlovit v světě celém zvuky,
šum lesů, bouře hlas i srdcí tluky,
hlas mužů, zvuky prsou dětinských,
a všechnu radost', ba i všechnu tíseň —
bych ve překrásnou spojila to pásku
a věnčila tím milenku tvou – píseň!
Pak odměnila by tvou vroucí lásku
a píseň milenka by byla věrná
a vděčná – já jak – puszty dcera černá.“

VI.

Po náměstí lid se krouží
jako v mořských skalách vlny,
a nad lidem vzduch zahučí
jako dravcův křiku plný.

Po náměstí černý lid se
krouží jako v moři víry —
všudy v kole černé oči,
černý vlas a černé kníry.

Nejbujněji ale lid ten
kolem středu místa jasá,
ku csárdási kde zahrála
divoká cigánská chasa.

„Zahráli jste dobře, starý,
zde máš zlato, poděl chasu,
a ty děvo, pohleď v oči,
pozdvihni tu dlouhou řasu.

Csárdássem jsou moje žíly
jako vínem v rozechvění,
nuže – pojd' sem, růže černá,
dám ti za to políbení!“

Velká česť to od magnáta,
vždyť cigánka polonahá,
velká česť, že magnát v zlatě
po té plané růži sahá.

Magnát děvče k sobě vine,
jeho dech jí v tváře pálí —
náhlý vzkřek a magnát zlatý
už se sražen v prachu válí.

Rychle ze země se vzchopí
jak oř skleslý zase vzskočí,
divě zajiskřejí kolem
rozohněné černé oči.

„Chopte se mně toho chlapa,
jenžto bije pána svého,
svažte ruce, rozbijte mu
o hlavu ty housle jeho!

Svažta také cigánku tu,
vezte oba k mému zámku,
však tam jeho žárlivosti
vykopáme divnou jamku!“

VII.

V městě Pešti před divadlem
jako k velké poradě
stojí muži, ženy, děti,
rob i šlechtic v hromadě.

Je zde ticho, města hluk se
dál a dále vzdaluje,
a tím tichem teskná struna
cigánova žaluje.

„Hej to csárdás, jaký sotva
z nás zas někdo uslyší —“
zašeptnou si nahlas ženy —
„Ticho!“ —vše se utiší.

Je to csárdás?– vždyť to zní jak
zoufalého stýskání!
Je to píseň? – což je písní
šíleného výskání?

Zdá se věru, že ty housle
jsou spíš srdce uvadlé,
na nich struny – prsou žíly
přervané a vychladlé,

že je mozek k dávným písním
v šílenosti napíná,
a když nechtí mladé zaznít,
že až hrůza proklíná.

Každý tón se zdá být hrobem —
v jednom lůžko mladosti,
v druhém láska, rozum – v třetím
šíleného radosti!

Divná píseň, divný hudec,
divný šat ten servaný,
divný obličej ten mrtvý,
tajnou runou prorvaný! —

Zvuky houslí táhlejší vždy
jako k věčné žalobě,
tišší vždy a mřely – mřely,
skonaly jak v chorobě.

Kolem ticho, tón doznívá
v každých prsou potají,
náhlý jásot – dary k nohoun
cigánovým lítají.

Vida cigán! – hrdý žebrák!
proč těch darů nezdvihá? —
Skok a skok a davem lidstva
žebrák cigán ubíhá!

VIII.

Nad Neziderským jezerem
je nebe jako černý zvon,
z nějž jako umíráčka ston:
že den počíná večerem.

To Neziderské jezero
už den a noc burácí —
bouř hrozí nové ve šero —
zdaž se dnes vykrvácí!

Snad nikdy nezřel's v pusztě takou bouř! —
Mrak za mrakem se k vodě snižuje,
blesk za bleskem se v vlnách křížuje
a vichr vztekle do vln bílých pere,
že vlna po skalách se k výši dere
a k mrakům letí – bílý, lehký kouř!
Teď vložil vichr se v ty strmé skály
a hýká tam, jak by se skály smály:
teď zase šlehá dešť v ty vlny zemdlené
tak chladný, že by zimničné i čelo
se jeho mrtvým ledem bídně chvělo
a oheň smyl se s tváře šílené.

Ba šílené! – Zdaž není šílení,
když bouře taká mezi skalou pláče

a kámen, vlna v divém kvílení,
že v bouři muž ten po břehu si skáče?

Své housle v ruce v kostru vyzábě —
divější písně než ta bouře hraje
a k skokům nutí tělo zeslablé.
Vlas hustý šílených co prapor vlaje
a oko s bleskem po vlnách se kmitá
a s vlnou po skalách ta noha lítá.

Ba zdá se věru, že se vložila
bouř celá do houslí těch zvučících,
že každá struna štěstí přežila
a zlost svou hlásá v tónech skučících! —

Ty Neziderské vody zemdlené
tři dni, tři noci bouřily,
a nešťastné ty oči šílené
se ještě nezamhouřily.

Když na chvíli se bouř snad utiší —

„Můj csárdás ještě!“ —bouř ho vyslyší.
A noha v ustavičném plesání,
jak neznala by, co je klesání,
a housle v ustavičné smutné hře,
jak neznaly by, že též smutek mře!

Už třetí noc se k svému konci chýlí

a bouř se zponenáhla utiňuje
a chladný vítr skály osušuje
a vlna bílá uspati se pílí.

„Snad myslíš, že si tiše nyní sednu?
Můj csárdás ještě! – tichým nebudu,
a takovou ti píseň zahudu,
že jistě tebe k tanci zase zvednu!“

Zvuk divoký, jak by se vášně shluky,
a ticho zas – tři struny hudci pukly.
Smích divoký a housle k skále letí —
a náhlý ston a píseň mír svůj světlí,
už poslední i její povzdech zesne.
Teď rychlý nazpět jeden krok
a zase náhlý k předu skok
a vzkřiknutí a tělo k zemi sklesne! —

Tak tiše vlnky malé šplouchaly
a bublinky se šerem mihaly,
a když zasvitla první rána záře,
zasvitla v umrlcovy siné tváře.

Kolovrátek

Noc jasná přikrývá kraj tichý, němý,
a měsíc plný lije pršek skvělý
na sních, jenž tuhým mrazem zkamenělý
teď zkamenělou v spánku kryje zemi.
Tak tiše mrzne, že tě sluch tvůj klame
a mníš, že kolem bájně slyšíš znění,
mníš slyšet, sních jak světla pršky láme,
mníš slyšet spících stromů klidné snění.
Už dávno stromy větve stinné odstrojily,
podzimních větrů písní v spánek ukojily
a ku výši teď trčí větve nahé
jak žebřící o jaro nové, blahé.
A na větvích se sněhy hvězdné zavěsily,
snad oblakům by – kolébce své – blíže byly!
Tak tuho mrzne, vzduch že pružný, plynný,
se svařtil v drobné, leskné křišťály,
jež v lehkém letu táhlou píseň zvoní;
tak tuho mrzne, krok že spěšný zlíní,
a hlava dřímajíc se k prsoum kloní
a sstydlá krev se spánkem ošálí.

Však den má černé, noc pak stíny jasné
a jako léto luznou květnici,
má zase zima teplou světlici
a uzounké v ní žití milokrásné.

Dům v sněhu, v domě okna září,
jak náhlá radost v umučené tváři,
či jak by tichou nocí zářice
svit zahanbiti chtěla měsíce.
A v teplé světnici krb černý stojí,
v něm plamen vesele si zašlehá,
snad radostí, žeť s tuhým mrazem v boji,
jenž tuze v okna malá nalehá.
A jak teď mráz ve okna mocně dýše,
dech ostrý něžné květy v okno píše.
Ba kde jen člověk s přírodou je v boji,
tam vzrostou květy, třeba květy ledné,
a sotva v boji člověk poustojí,
květ za květem zas zachází a bledne! —

Jak živo zde! Koléčka lítají
a tenká niť se kolovratem točí
a skrytě zalítnou si mladé oči,
když mladá ústa leccos šeptají.
A jako v okně květ své minuty
a venku nahý dub své čítá věky,
tak jsou zde ve kruh milý sepnuty
vybledlá kadeř s mladistvými vděky.
A vše se rozesmálo v bujném veselí —
ba vše, až na tu babičku snad v posteli . . .
Ba věru nevím, až nám přejde zima,
až jara dech zas všechno ozlatí,
zdaž se ten starý kmen, jenž ztuhlý dřímá,

zas mladým, novým listím ošatí! —

„Jak je mi volno, jako v velký svátek,
ach prosím, jinam mne teď přeložte —
či raděj posad'te a dobře obložte
a přineste mně ten můj kolovrátek. —
Jak? Teprv osmá by to měla býti? —
Jak daleko je ještě do devíti! —
Nuž, pojď sem, milý, starý kolovrátku,
už, starý, také lecjak bídne stojíš
a skoro zatočiti se už bojíš —
vždyť oba odpočneme si po krátku!
Tak divně vypadá to prázdné vřetenno —
nuž dodrž ještě na několik nití,
ať mají nití aspoň na zašití,
mám na rubáš už dávno spředeno.

Kde na hřbitově pradědové moji leží,
tam kořeny se lípy rozložily,
peň vyhnaly ku výši silný, svěží;
však když se mrtví kolem rozmnožili,
tu hrobník podsekával kořeny,
že k uvadnutí byly zmořeny,
a z dřeva lípy mně pak na památku
těž vzali dřevo k tomu kolovrátku.
Já byla tenkrát skoro děťátko
a když jsem první nitě dovedla,
co osiřelé malé děvčátko
jsem otci v rubáš nitky zapředla.

Ach smutku bylo tenkrát ovšem dosti,
však dětský smutek! – déšť to májový
a pojednou se změní na radosti,
jež každým ránem zas se obnoví.
A mně se zdá, jen dítě nevinné
že každou radost z plna užívá,
kdo starším, tomu vždy se rozplyne,
když v pravo v levo se tak zadívá. —

Mou radost sotva někdo vypoví
tu velkou radost, když má hravá píle
i bratříčkovi spředla na košile!
vždyť radost má jen v bratru zkvítala —
on byl jak sladounký květ červnový,
já jako včelka za ním lítala.
Ba naše srdce stříbrné jak zvonky,
jak by je v jedno spjaly drahé sponky!
My žili jak dvě zrnka v jednom klásku
a jak dva skřivánkové v jednom poli —
ach, bože, ještě jednou takou lásku! —

O neblahý ten, jenž se z mládí musí
odloučit od těch, které miloval,
jak dlouho, než-li přežije svůj žal,
než cizí svět a cizí srdce zkusí!
Můj bratr písňe svoje zakopal
po místech, kde si se sestříčkou hrál,
pak v cizině si po nich zatoužil —
ach jaký div, že se mně usoužil!

On byl jak z klece uprchlé to ptáče,
jež truchlivě kdes po polích si skáče
a z hladu neznaného hlínu zobe,
jak by si zaklepalo na svém hrobě.
Už na podzim se zase ke mně vrátil —
chod nejistý a bledé vpadlé tváře,
zrak jak by nikdy nebyl poznal záře,
tak chřadnul, vadnul jako strůmek v sadě,
když větší stromy nechají jej v chladě —
a dobré bylo, bůh že život zkrátil.
Má radost mně tak náhle vybledla —
já jsem ji bratru v rubáš zapředla.
Vy víte, kde teď nebožátko leží,
vždyť vaše bába v každý den tam běží!

Ba bylo jiné kvítko než můj vnouček,
jenž v ústech dýmku celý den mít musí
a předce ví ten nedorostlý klouček,
že mne to starou bábu vždycky dusí.
Nuž, kuř si na poli, můj milý hochu,
to víš, že stará ráda bručí trochu!

Já jako z vody tenkrát vyrůstala
a loučila se s hrou a dítětem,
pojednou seznámena se světem
už z dítěte se pěkná panna stala.
Ach jsou to divné doby, předivné,
svět zcela nový v srdci oživne!
Ač panna dítěte je moudřejší,

přede každé slovo slyší příkřejší
a dřív-li smělá, je pak nesmělá
a čítá noci, které probděla. —

My tenkrát přástky svoje počínaly
u staré kovářky tam pod rybníkem —
té stařenky jste více nepoznaly —
a jejím bylo to už starým zvykem,
že při přástkách nám pilně povídala
a povídáním si nás vyhlídala.

K počátku vypravovala, jak za nedávných časů
zde u nás panna žila, známa pro svou krásu,
však – bohužel! – že krásnou věděla
a víc než přástvy – hochů hleděla.

Tu přišel jakýs mladík z ciziny
a všímal si té pěkné dívčiny,
a nechodila dlouho pod věncem,
svést dala se tím cizím mládencem.

Tam venku před okny, kde bílá záře
měsíce chvilkou po rybníce běží,
tam umyla prý svoje hříšné tváře
a posud prý tam někde na dnu leží.

Když vypravovala, my blíž si sesedly
a věru div byl, co jsme v strachu napředly.

Teď ovšem děvčata měň znají přásti
a více nožkama při tanci třásti,
při přástkách jazyk mladý pilně brousí
a v cizím prádle vlastní vyperou si.

Děd můj měl pravdu, když nám prorokoval
(on přes sto let se zdráv a silen choval),
až budou nejmíc straky po kostele lítat,
že pánbůh na nás nejhorší bič bude splítat!
On myslel strakou pestré oděvy
a pravil, z nás že toho žádný nedožije —
a v skutku každý, jenž ho znal, už hnije,
jen já jsem až k té bídě dožila,
já, která nejměň po tom toužila
a dávno přála si už úlevy.
Ba zdaž by modliti se každá neměla,
by stromy stojící kol kostela,
své větve sehnuly až ku zemi
a zakryly je těmi větvemi!

Jen se, ty vnučko, mně tak neusmívej
a lepší úctu k slovům starých mívej!
Ta radost, až předc bába v zemi bude!
Teď věčné kázání a chyby všude —
no neplač neplač, když ti povídám! —

Tu holku já jen proto ráda mám,
že celý den si zpívá jak to ptáče,
jež z jara poprvé ve větvích skáče.
Važ si svých písni a když nakládáš
vždy dobře s nimi, tož si uspřádáš
z nich mnohou radost pro celinké živobyťi;
chraň si je v srdci jako v skřínce léčné kvítí,
vždyť muži jimi smutek vyhojíš

a dítě své si k spánku ukojíš.
Jak mnohý zpívá ne snad radostí,
ba by umenšil svojí žalosti! —

Jen radu ještě! – Lehké mužské chásce
se vyhýbej – i hravé, liché lásce!
Tu pravou lásku větrík přivěje,
ba právě tak, jako to tvá píseň učí,
že travička se sama naseje.
Nemožno každému snad ptáku zpívat,
nemožno při každém snad v lásce dlívat —
a lichá láska – ta tě věru zmučí!
Snad vyplakala bys svých očí záři
a krása odmokla by z tvojich tváří.
Až matka tvá se s tebou rozžehná,
ať pod věncem tě ještě zažehná! —

Při přástkách jsem já hochu poznala,
on nosíval mně pěkně svité kytky
a krásné pentle, na nich průpovídky,
bych si je dala kolem kužele —
já jsem mu srdce svoje zadala
a měla hodného tak manžele,
že láska naše nikdy nevybledla.

Vám všem, mé děti, plínky jsem pak předla —
i dvěma rubáš – ach ba také jemu —
až umru, položte mne, děti, k němu,
ať dostane se lásky bílé lebce!

Snad už mám nití pro svůj rubáš dosti —
kde jste, mé děti? Do uší smrt' šepce!
Nuž modlete se – bába vám už zesne —
ach – modlete se, bůh mne hříchů sprostí —
staň, bože, vůle tvá se přesvatá!—“

A nazpět bába na své lože sklesne —
hodiny hrknou – bije devátá.

O Šimonu Lomnickém

I.

Byl pozdní podzim, doba umírání,
to doba smutných vidů, divných slechů,
kdy myšlénka se v srdci teplém chrání,
by neutuhla v mrazném zimním dechu.
Aj hora zpustlá teď a hlína holá
a hnědá jako rozkopené hroby,
a němý obraz hory žalně volá
ty duše květův z jarní zašlé doby.
Z hor vichr – ledový jak ženská pýcha
a ostrý, zlých jak posměch – v kraje věje
a pere v les, až každá haluz vzdychá
a každý list se svadlý třesně chvěje. —
Však za nedlouho háj se ve smrt' vesní
a zbude lístek leda osamělý,
jak pamětník té krásné, loňské vesny,
jak národ starý, v zvycích zkamenělý.

List červená se studem, sláb že zmírá,
a červená se, by snad sklamal děti, —
on spadne, – divý vichr lístky sbírá
a v běsném spěchu s nimi k proudu letí.

Co sen, co den teď lístek s řekou plove,
to s řekou, jež dřív jarní písňě pěla,
a teď svou vodu čeří vlnky v nové
jak by se před svým vlastním chladem chvěla.
Však necht' si podzim mráz a smrt zde seje,
vždyť kolo lidských dějin dále spěje; —
necht' zmdlená hlava do hrobu se kloní
vždyť umřít musíme, – co je nám po ní! —

II.

Jak divno, když se večer k zemi sklání,
a k dílně dějův, k lidnatému městu,
tu chytrý k hloupým radovánkám hledá cestu,
a hloupý v moudrém, rodinném se kruhu chrání.
A řeka, jež se z rána odmlčela —
ten němý věštec – nově zahučela:
vždyť zvěsty svoje v noční klid teď šumí,
snad měšťák přírodě teď spíše porozumí.
Juž vítr večerní zde vlnky smutí,
a večerní nám nese zpomínání;
že s zpomínáním též zapomenutí,
to jediné nám slabou hlavu chrání. —

Juž skoro tma a most je osamělý,
zde onde jenom uzříš ještě chůdce —
aj, což jste, lidé milí, zapomněli

dát malý peníz pro starého hudce?
Ten chudás posud na mostě zde sedí,
a hlavu kloní, k černé zemi hledí,
a ruka jeho, ač se stářím chvěje,
přec struně lahodí a struna pěje.
Však jímá podivně starcova podoba,
jak na nynější věk zašlosti žaloba.
Ten bílý vlas,— ten slabý hlas,
ta stará krev – podzimní čas,
a v obličejí známé štěstí hroby —
ten hudec viděl jistě lepší doby!

Po strunách zpěvných smyčec hudce bloudí,
a divuplné písňe ze strun loudí,
tím divnější, že žádný – žádný neví,
proč píseň mocně každé srdce jímá,
že celé srdce v strunách kusých dřímá,
že zmařený se život v písni jeví.
Zpěv oř je raněný, je růže tklivá,
to růže, krví lidskou zbrocená,
je z srdce krev to – ovšem vlašná, živá,
však smutkem dlouhým dávno skrocená.
A pěvec podivnou svou píseň hude, —
„že srdcí málo, dost však lidí všude,“
a dále píseň strunami se vine, —
„že mnohé krásné ráno v smutný den rozplyne,“
a tón se v tónu třesným zvukem míhá —
„že dnové zvolna, rychle rok ubíhá!“

III.

Proč jsi tu strunu, starče, zaklínal,
by vzdech se její v skřeky přepínal?
vždyť, není srdcem, které v prsou žije,
a stálý snáší žal a stále bije!

Teď struna praskla – ruce slabé, svislé
víc struny nedrží u písni porotě,
a najdou-li se ještě dobré mysle
daň neplatí víc hudci, platí slepotě.

Ba slepým chudás! Vyřknul jsem ta slova,
a s nimi veliké to neštěstí,

jež bájně světy ve svém lůně chová,
snad světy nejmocnějších bolestí.

O hrůzná moc, jež v hlavě slepce hostí
a v tváře ryje známky dětinskosti,
jíž mysl stává se jak dětská bludná,
a každá myšlénka – bludička svůdná.

O věčná noc a polovičné žití,
v něž jenom měsíc bledý mrtvě svítí
a slepci slouží, jak ta mrtvola,
jež hrá dle báje živým do kola.

Však huň, kdo z mládí seznal živé světlo,
a ví, že opadá, co dříve květlo,
a ví, že noc se s dnem, zim s jarem střídá,

že v zlatě šťastný jde a v hadrech bída!
On v snech svých podlé barev kroky řídí,
a oko mrtvé divné světlo vidí,
však když se zrak ten vnitřní otevírá,
pak zří svět taký, že mu srdce svírá!

IV.

Co as se v zraku vnitřním hudce kmitá,
že se ta bílá, stará hlava třese
jak palma v poušti, jež se ještě zmítá,
když bouř se dál zas k jiným pouštím nese?
Vybledlý, svadlý ret se v šeptu hýbá
snad v modlitbě své mrtvé písni líbá? —
O taký úsměch kde se kol rtů chvěje,
tam nešťastník se sobě nebo světu směje! —

„O dávné písni, mrtvé děti moje,
vy děti nerozumu, bídy nahé,
vy krátkých blah a dlouhých smutků zdroje,
mně hrůzné tak a přece zas tak drahé!
Zrak váš se mrtvě v oko mé upírá,
jak v sloup obrácen přízračné se leskne,
a mně jím v prsou úzko tak a teskně,
jak otcí, syn ježž zmíraje proklíná. —

I já byl mlád a mladá krev má vřela,

jak míza, kdy ji jaro k výši žene,
a mladá krev má s rozumem se přela,
že šťastným jen se modře nebe klene.
Blud, kterýž rozum v důmyslu vymýtil,
ten krev zas v žhavý, mocný pal roznítíl;
kdy rozum smál se pýše lesklých havů,
tu cit zas věřil zmámenému zraku;
kdy rozum smál se zděděnému znaku,
tu zrak můj v znaku viděl synův slávu.

Krev mladá bujně, přede však měrně bije,
a srdce z citů měrné písňe vije.

I já jsem pěl a prsa měl jsem tužná,
co srdce cítilo, to vypět chtělo;
však srdce cítilo, že píseň jeho služná, —
že v jiných službě písňe svoje mělo.
Aj píseň služná, sotva že tu vzniká,
juž peklu nesmíru jest zapsána,
a v srdci pěvce samovražedníka
juž dýka trčí, kletbou popsána.
Trest stejný, jednomu-li píseň slouží,
či času svému zalíbit se touží.

Já zpíval malých lidí velké zlosti,
a chyby jejich byly zpěvův ctnosti,
já zpíval mocně slabých lidí slávu
a věncem zdobili mou za to hlavu,
však lidé, kteří vavřín ke mně nesli,

než donesli, již nicotou svou sklesli! —
Když jedni padnou, druhým sláva vzejde,
tu ovšem druhým zpívat lehkou nejde,
a já jsem klesnul, jakže klesne mnohý,
když místo jednoho má mnohé bohy. —
Když sám se zničíš, lidé nadávají,
jak bys je bůh ví čím byl urazil,
ba často lidé kmetu vytýkají,
že jiných sama sebe pokazil.

O mnohá uplynula smutná léta,
a stojím zde ten známý slepec chudý,
a nově zase teď má píseň zkvétá,
a nově starý zpěv se v prsou budí! —
Teď místo dnu – stín věčné noci charý,
a hlava bílá jak ta hora sněžná,
a krok jen z lože na ty černé máry, —
a píseň mladá zas a dětsky něžná.
Však dost mne svět ten divný namučil,
než sama sebe znát mne naučil!
Teď ohněm lidské lásky svadlé srdce hřeju,
a jen co lidského, to v písni svojí pěju,
a teprv nyní, to má píseň cítí,
jsem pěvcem pravým, jakým měl jsem býti!
Je ovšem těžká cesta s hory dolů,
a v lehkých písních tíže vlastních bolů,
však když tak divné tóny strunou skáčou,
prý lidé často nad mou písni pláčou.“

V.

Z tmavého nebe chladný vítr duje,
a s chladným větrem bledý měsíc pluje.

Nač as se plavec bledý v bezdno ponořil,
snad aby noční tmu, s tmou slunce pokořil?
Vždyť v noční době lidé nejspíš umírají,
a chudoby je mnoho v krásném světě,
a každá noc si žebráky své zhněte,
zdaž chudým hromnici a lampu dají? —
Těm nebohým co lampa měsíc svítl
a svitem svým je svatým obnese,
a z čela nebohého nehne se,
dokud je v těle ještě jiskra žití.
Pak klidně dál zas světlem širým chodí,
a lesky hedvábné své v svatých vodách brodí,
a připutuje-li kde ku hřbitovu,
pokropí tiché spáče květných rovů! —

Co as ten svit měsíce znamená,
že v okně nízkém mocně plamená,
až okno září jasně mrtvou nocí
jak okno kostelní posvátné o vánoci?
A co as měsíc ve komůrce vidí,
že neunaven oknem do vnitř slídí!

Komůrka malá, čtyry holé stěny,
zde stůl, tam lože —
můj milý bože!
komůrku popsat nevděčná je snaha,
vždyť chudoba je všude stejně naha!

Na lůžku slepý stařec odpočívá,
a spí, – tvář usměvava je a tkliva, —
sen kouzlí starci milé podoby,
tak známé jemu krasší od doby.
A mladistvě zas srdce v prsou buší —
on vidí mládí své a žití dlouhé,
že nedozří ku konci oko pouhé; —
však délka ta! – vždyť hoch ji obemkne,
a bušení pták křídlem přehluší!

VI.

Náš život? – Pohádka, jak lid ji zpívá
hned orlův smělý let, hned lilje tklivá,
a povždy stejným slovem počíná,
a obraz za obrazem mysl honí,
až vše se v známý, stejný konec skloní,
a zmdlena hlava sklesne do klína.
Tak sporé v pohádce té chvíle klidné,
že člověk sotva zpět se poohlídne!
Však v sněhu věčném sopka plamená,

a v poušti oasa se zelená,
a v tmavé doby kvapícího žití
nám sen co večernice svatá svítí.
Sen vylichvaří, pokoutník jak smělý
si z malé práce velké úroky,
a známé jsou ty divné úskoky,
kterými splítá v věnec život celý. —

Sen kouzlí spícímu teď starci dětství krásu,
jak podzim jara obraz přivolává,
jak ve večerního nám slunce jas
těž obraz ranního zas slunce plává.
On, slepý stařec sní, že je zas dítě,
a hlava lehká že a čílko jasné,
a modré očko pochopuje hbitě,
že svět je divný, v něm však mnoho krásné.
Nemluvně malé květ je na lučině,
ježž slunce zář a rosa pěstuje
a k přirovnání tenké k pavučině,
jež s prvním větrem dále odpluje.
A v pršcích teplého se slunce houpá,
a v zápachu se vonné růže koupá; —
tím zná, že slunce mocně plamená,
a z poupěte, jež se tu zelená,
že rozvine se růže červená.
To dítě nezná, den že s dnem se pojí,
vždyť každý den mu celým životem,
jenž z večera se spánkem poukojí; —
a co se děje, vše se děje dnes,

a spojen život pestrým zámotem
zdá být se rusálek mu hravý ples.
A třeba slabá nožka ještě klesá,
předc v reji rusálek juž milých plesá,
vždyť dlouho dost se dítě padat učí,
a stojí-li, juž krokem zas se mučí.

Však sotva rozmnoží se zašlí dnové,
tu místo her zas nastupují snové,
budoucí den již žádá svoje plány,
v nichž to, co není, rozbijí své stany.
Kdy mysl s tělem v mladý doubek sroste,
tu v mocné tužby přejdou plány prosté,
a jinoch tvoří sama ze sebe
si nových cest nového do nebe. —
Ty cesty vedou v nebe převysoko,
že nedozří tam starce slabé oko,

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.